

MER ENN NISTEMAT PÅ VEIEN

ANMELDELSE AV ESTETIKK. EN INNFORING,
KJERSTI BALE, 2009. PAX FORLAG.

Av Ragnhild Toft Brochmann

Kjersti Bales *Estetikk. En Innføring* er akkurat det en innføring skal være: pedagogisk god på grensen til å være en innføring i innføring, kunnskapsrik, konsentrert med eksempler, beskrivelser og ledetråder. En håndbok for nye studenter, en (på)minnebok for gamle og en oppslagsbok for alle interesserte. Kort sagt – en tiltrengt introduksjon som fyller et hull i det norske bokmarkedet.

Hvorfor trenger vi en norsk innføring i estetikk og hva gjør en hundreogfemti-siders lærebok til mer enn nistemat på veien?

Som Bale skriver er estetikk et aktuelt begrep. Først og fremst fordi det brukes overalt. Et lettvinnt plussord som tar seg bedre ut enn tingen det er ment å beskrive. *Estetisk* tannpleie er ikke bare klinisk uangripelig, men elegant og tillitsvekkende. Det sier «skjønne tannbisser» – på overflaten eller tvers igjennom. Estetisering som fenomen er også allestedsnærværende – fra kalkulererte produktstylingstrategier til et uuttalt krav om at alt vi omgir oss med – opplevelser, ting, mennesker – skal ha en form som høyner gleden over å være i verden. Men hvorfor er det sånn? Hva er estetikk – egentlig?

«Estetikk» brukes tradisjonelt som en betegnelse på kunstfilosofi og kunstteori. I videre forstand kan det også bety «læren om sansemessig erkjennelse», slik filosofen Baumgarten opprinnelig hadde tenkt det i 1750. Per dags dato holder estetikken hus et sted mellom klassisk filosofi og moderne kunst- og kulturteori. Spørsmål om representasjon, smak og kunstens mening på den ene siden – på den andre siden – ulike måter å problematisere kommersi-

elle prosesser på, som vareestetisering og estetisert politikk, samt grenser for hva fagdisiplinen kan og bør snakke om.

I tråd med utviklingen baserer Kjersti Bale seg på et utvidet estetikkbegrep. Det handler primært om opplevelsen av kunst – men også kunst forstått som en vid, sjangeroverskridende kategori: Fra *Pretty Woman* til Mallarmé, fra House til Händel. Som innføringer flest går boken kronologisk til verks. Vi starter med grunnmuren, «Hva er estetikk?» og så bygges det oppover, stein for stein: Platons *mimesis*, Kants smaksdommer, meningen med kunsten, ulike perspektiver på modernitet, modernisme og avantgarden – på postmodernisme, massekultur, og til sist globalisering, kjønn og teknologi. Kapittelstrukturen er kronologisk for å speile utviklingen. Samtidig flettes fortid og nåtid sammen slik at eldre, tyngre og mindre kjent stoff blir mer tilgjengelig og mindre kjedelig.

Hovedstyrken i *Estetikk – En Innføring* ligger nettopp her – i å gi oversikt og klare tidslinjer parallelt med kloke og morsomme eksempler på at før og nå nesten alltid er to sider av samme sak. Bale lar blant annet Edmund Burkes bortglemte ideer om *det sublime* forklare house-musikk som et godt eksempel på estetisk erfaring. I tillegg byr boken på et imponerende utvalg verksbeskrivelser – imponerende både i bredde, mengde og illustrativ effekt. For hvert avsnitt forklares emner og begreper med eksempler både fra litteratur, visuell kunst, teater, film, musikk og alt midt imellom. Fra Sappfos lille fragment til Célines brølende utbrudd: «Fy faen! (...) Etter kjøttgrytene hadde han vel gått om bord i svigerinna si og!»

Kanskje er det særlig den lettbenete vekslingen mellom før og nå, høykultur og popkultur, hovedlinjer og personlige kommentarer som gjør Bales innføring til en fin leseropplevelse. Fordi de pedagogiske grepene er så gode at de nesten går ubemerket hen. Fordi nyttige avstikkere aldri går på bekostning av oversikten, og fordi den har et usynlig, men likevel personlig preg: Virkelig gode eksempler kan ikke lånes og måten å presentere stoffet på må være lærerens egen om det skal fenge. Det ser til forveksling enkelt og greit ut, men de fleste som har skrevet kort og konsentrert om noe langt og komplisert vet at god, meningsfull

sammenfatning er en kunst. Ikke minst skal boken roses for å blande vanlige ord og fagterminologi på en måte som gjør det lett å lese seg inn i ukjent terreng.